

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 października 2022 roku Sąd Rejonowy w Kaliszu zasądził od pozwanego (...) w K. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. kwotę 17 758,13 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 26 września 2018 roku do dnia zapłaty (pkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II) i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1 258,50 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt III).

(wyrok - k. 261)

Apelację od powyższego orzeczenia złożyła powódka, zaskarżając orzeczenie w części oddalającej powództwo i rozstrzygnięcia co do kosztów postępowania, zawartych w punktach II i III.

Apelująca zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie:

1) bezpodstawne przyjęcie, że pozwany uprawniony był do odstąpienia od umowy zawartej z powodem, naliczenia kary za odstąpienie od umowy, co do której Sąd bezpodstawnie stwierdził, że została potrącona przez pozwanego z wynagrodzenia powoda;

2) art. 498 § 1 i 2 k.c. oraz 499 k.c. i uznanie, że doszło do potrącenia wierzytelności pozwanego z wierzytelnością powoda co do kwoty 47 355,00 złotych, wskazanej w (...) nr (...) i (...) z dnia 2 października 2018 roku, co doprowadziło do błędnego wniosku, iż pozew co do kwoty 47 355,00 złotych podlega oddaleniu na skutek potrącenia wierzytelności, choć pozwany nie wykazał ani że wierzytelność mu przysługuje, ani, że do dokonania potrącenia wierzytelności doszło;

3) § 14 pkt. 1 ppkt.1 umowy z dnia 5 czerwca 2018 roku poprzez jego wadliwe zastosowanie i uznanie, że zamieszczenie w umowie zapisu regulującego możliwość potrącenia kar stanowi wystarczające przesłanki potrącenia przewidziane w art. 498 § 1 i 2 k.c. i art. 499 k.c. podczas gdy potrącenie możliwej jest jedynie w sytuacji, gdy dwie osoby są wobec siebie jednocześnie dłużnikami i wierzycielami a ich wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed Sądem, co nie miało miejsca, a ponadto, że potrącenie wymaga złożenia oświadczenia drugiej stronie, co w niniejszym przypadku nie miało miejsca;

4) art. 6 k.c. i 232 k.p.c. poprzez wadliwe rozłożenie ciężaru dowodu i uznanie, że powód nie wykazał, że wykonał w terminie objęte umową prace, podczas gdy ciężar udowodnienia faktu opóźnienia w realizacji umowy obciążał pozwanego i pozwany wykazaniu tego faktu nie sprostał;

5) § 13 ust. 5 umowy z dnia 5 czerwca 2018 roku poprzez jego wadliwe zastosowanie, podczas gdy zapis ten odnosi się do uprawnienia pozwanego do dokonania potrącenia, a nie zastępuje oświadczenia o potrąceniu, którego pozwany ani nie dokonał, ani nie objął zarzutem procesowym;

6) art. 233 § 1 kodeksu postępowania cywilnego poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, wybiórcze odniesienie się do dowodów wskazanych przez powoda, przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów i dokonanie ustaleń sprzecznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, co miało istotny wpływ na wynik postępowania, polegające między innymi na :

- błędnym przyjęciu, że pozwanemu przysługuje wierzytelność w kwocie 47 355,00 złotych, podczas, gdy powód skutecznie zakwestionował zasadność i wysokość wystawionej przez pozwanego na tę kwotę (...) nr (...) z dnia 2 października 2018 roku, pozwany zaś nie wykazał zasadności naliczenia tej kwoty i jej wysokości, pomijając przy tym wyczerpanie wynagrodzenia wskazanego w umowie łączącej strony;

- błędnym przyjęciu, że doszło do potrącenia przez pozwanego kwoty 47 355,00 złotych, pomimo, że pozwany nie złożył wobec powoda takiego oświadczenia, a w treści noty, z której pozwany wywodzi swoją wierzytelność jako sposób

zapłaty wpisany został przelew - 14 dni od daty otrzymania noty, a dowodu wskazującego na doręczenie powodowi przedmiotowej noty pozwany w ogóle nie przedłożył w poczet dowodów;

- błędnym przyjęciu, że doszło do spełnienia warunków potrącenia przewidzianych w art. 498 § 1 i 2 k.c. i art. 499 k.c., podczas gdy brak jest wierzytelności wskazanych w art. 498 § 1 i 2 k.c. tj. nadającej się do potrącenia, ani też pozwany nie złożył oświadczenia o potrąceniu;

- bezpodstawnym przyjęciu, że powód opóźnił się w realizacji umowy, podczas gdy zakres umowy został przez powoda wyczerpany, o czym świadczy fakt, że pozwany wystąpił do powoda o podpisanie aneksu zwiększającego wynagrodzenie powoda, na skutek tego, że obmiar już wykonanych przez powoda prac skutkowało, iż powodowi przysługiwało większe wynagrodzenie niż wskazane w umowie;

- bezpodstawne uznanie, iż zgłoszenie prac odbywało się nieformalnie, a powód nie w pełni wykonywał zlecone prace;

- wadliwe uznanie, iż pozwany potrącił karę umowną w wysokości 17 758,13 złotych, (chodziło raczej o kwotę 47.355,00 zł) ponieważ takiego oświadczenia pozwany powodowi nigdy nie złożył, a z kwestionowanej przez powoda (...) nr (...) z 28 sierpnia 2018 roku wynika jedynie, że kwota nią objęta cyt: „zostanie potrącona”, do czego nigdy nie doszło, a nadto, nie istniała wierzytelność, którą pozwany w takiej kwocie mógłby potrącić;

- niezasadne pominięcie, że pozwany wystosował do powoda wezwanie do wykonania prac (pismo z dnia 13 września 2018 roku), podczas gdy w tej dacie zakres prac, które powód wykonał w ramach umowy przekroczył już wysokość wynagrodzenia wskazanego w umowie z dnia 5 czerwca 2018 roku, tym samym niezasadnie pozwany domagał się prowadzenia kolejnych prac przez powoda;

- pominięcie faktu, że pozwana domagała się wykonywania od powoda prac, pod sankcją odstąpienia od umowy, podczas gdy wyczerpana została możliwość ich wykonywania z uwagi na wyczerpanie puli wynagrodzenia wskazanego w umowie;

- niezasadne pominięcie braku podstaw faktycznych i prawnych do odstąpienia od umowy przez pozwaną, a w konsekwencji pominięcie, że naliczona w (...) (...) kwota jest roszczeniem niezasadnym;

- niezasadnym uznaniu, iż pozwany dokonał potrącenia wynagrodzenia powoda i że ta okoliczność miałaby wynikać z udzielonej przez pozwanego odpowiedzi na wezwanie do zapłaty, podczas gdy takie oświadczenie z żadnego z pism pozwanego nie wynika;

- błędnej ocenie dowodów w postaci zeznań świadków M. S. i M. P., a to z tego powodu, że nie korespondują z dokumentami sporządzonymi wyłącznie przez pozwaną, stąd też brak możliwości uznania, iż zawarte w tych dokumentach twierdzenia korzystają z domniemania prawdziwości, ponieważ są to jedynie dokumenty prywatne, podlegające ocenie Sądu, której Sąd niezasadnie nie dokonał, bezkrytycznie dokumenty te uznając za wiarygodne, a twierdzenia w nich zawarte za prawdziwe;

- bezpodstawnym uznaniu, iż powód nie dotrzymał ostatecznego terminu wykonania prac wskazanego przez pozwanego, podczas gdy z zeznań świadków M. S. (protokół nagrania rozprawy z dnia 6 maja 2021 roku 00:02:53 - 00:30:54) oraz M. P. (protokół z nagrania rozprawy z dnia 9 września 2021 roku 00:02:17 - 00:58:15) wynika, że pozwana nie tylko dokonała przedłużenia terminu wykonania umowy (co Sąd słusznie uznał za niezasadne), ale domagała się realizacji dalszych prac, pomimo wyczerpania kwoty wynagrodzenia, w ramach którego powód wykonywać miał prace zlecone w jej ramach przez pozwanego;

- niezasadnym pominięciu dowodu w postaci aneksu (k. 38), opatrzonego podpisem pozwanego pomimo, że stanowi on dowód przekroczenia wskazanego w umowie zakresu kwotowego wykonania prac przez powoda, a tym samym niezasadnym czyni dokonanie odstąpienia od umowy i naliczenie z tego tytułu kary.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o:

1) **zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda, oprócz kwoty zasądzonej już w punkcie I wyroku, również pozostałej kwoty, tj. kwoty 47.355,00 złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 listopada 2018 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania;**

2) **zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu w obu instancjach, według norm przepisanych.**

(apelacja - k. 292 – 294 odw.)

W odpowiedzi na apelację powoda pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji.

(odpowiedź na apelację – k. 314 – 315 odw.)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego, analiza zgromadzonego w przedmiotowej sprawie materiału dowodowego – przez pryzmat zarzutów podniesionych w apelacji – prowadziła do wniosku, iż Sąd Rejonowy, uznając żądanie powództwa za uzasadnione w części, nie dopuścił się zarzucanych naruszeń przepisów prawa materialnego, jak i procesowego.

Należy podkreślić, iż Sąd I instancji wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności mające wpływ na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy, w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe, zaś wnioski, które przy tym wywiódł są w pełni uzasadnione i nie wymagają powtórzenia (vide np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1998 roku, III CKN 792/98, OSNC 1999, Nr 4, poz. 83).

Sąd Okręgowy podziela ustalenia Sądu Rejonowego, iż strony łączyła umowa o dzieło nr 29.272.133.2018, której przedmiotem było wykonanie i odnowa oznakowania poziomego na terenie miasta Kalisza w 2018 roku z podziałem na trzy rejony: REJON II. (§ 1 pkt. 1 umowy). Zgodnie z § 4 pkt. 1 ppkt. 1 umowy termin wykonania przedmiotu umowy w postaci odnowy istniejącego oznakowania został oznaczony na miesiąc od daty zawarcia umowy. Strony uzgodniły możliwość naliczenia kar umownych za opóźnienie i odstąpienie od umowy w § 13 ust. 2 umowy. Jednocześnie wykonawca wyraził zgodę na potrącanie kar umownych z wynagrodzenia (§ 13 ust. 5 umowy). W § 14 pkt. 1 ppkt. 1 uzgodniono, że zamawiający może odstąpić od umowy wraz z prawem łącznego naliczenia kar umownych, w przypadku gdy wykonawca nie dotrzymuje umownego lub przesuniętego terminu zakończenia wykonania robót. Natomiast w § 15 pkt. 2 podpunkt 1 umowy zamawiający (pozwany) dopuścił zmianę treści zawartej umowy w odniesieniu do zmiany terminu wykonania przedmiotu umowy w przypadku wystąpienia niekorzystnych warunków atmosferycznych uniemożliwiających realizację robót o czas ich występowania, co wymaga potwierdzenia przez inspektora nadzoru inwestorskiego, wpisanego do dziennika budowy, zaś w przypadku wystąpienia siły wyższej uniemożliwiającej wykonanie przedmiotu umowy zgodnie z dokumentem SIWZ, o czas jej wystąpienia i usunięcia skutków.

Przechodząc do rozważań dotyczących konkretnych zarzutów, Sąd Okręgowy wskazuje, iż nie dostrzega naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., który daje wyraz obowiązywaniu zasady swobodnej oceny dowodów. Ocena wiarygodności i mocy dowodów jest podstawowym zadaniem sądu orzekającego, wyrażającym istotę sądenia, a więc rozstrzygania kwestii spornych w warunkach niezawisłości, na podstawie własnego przekonania sędziego, przy uwzględnieniu całokształtu zebranego materiału (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 1996 roku, II CRN 173/95, Lex nr 1635264). Normy swobodnej oceny dowodów wyznaczone są przy tym wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz

wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 roku, II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000/17/655). Swobodna ocena dowodów ujęta jest w ramy proceduralne, tzn. musi odpowiadać pewnym warunkom określonym przez prawo procesowe. Oznacza to, po pierwsze, że sąd może oprzeć swe przekonanie jedynie na dowodach prawidłowo przeprowadzonych, z zachowaniem wymagań dotyczących źródeł dowodzenia oraz zasady bezpośredniości. Po drugie, ocena dowodów musi być dokonana na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego. Sąd musi ocenić wszystkie przeprowadzone dowody oraz uwzględnić wszelkie towarzyszące im okoliczności, które mogą mieć znaczenie dla oceny mocy i wiarygodności tych dowodów. Po trzecie, sąd zobowiązany jest przeprowadzić selekcję dowodów, tj. dokonać wyboru tych, na których się oparł, i ewentualnie odrzucić inne, którym odmówił wiarygodności i mocy dowodowej.

Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. przez Sąd I instancji wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej, niż przyjął sąd, wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (tak Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 6 listopada 1998 roku, II CKN 4/98, niepubl.; por. również wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2000 roku, V CKN 17/00, OSNC 2000/10/189 i z dnia 5 sierpnia 1999 roku, II UKN 76/99, OSNAPiUS 2000/19/732).

Odnosząc wyżej poczynione uwagi do realiów przedmiotowej sprawy stwierdzić należy, że wskazanemu obowiązkowi powód nie uczynił zadość, porzeczając jedynie na przedstawieniu własnej wersji doniosłości poszczególnych dowodów, czego jednak nie sposób uznać za wystarczające. W ocenie Sądu II instancji – wbrew twierdzeniom powoda - Sąd Rejonowy w sposób właściwy ustalił stan faktyczny sprawy, podając przy tym, na jakich konkretnie dowodach się oparł oraz szczegółowo uzasadnił, z jakich względów dał im wiarę, natomiast polemika w tym zakresie zaprezentowana w apelacji jest nieprzekonująca, nie znajdowała uzasadnienia w udostępnionym Sądowi materiale dowodowym sprawy. Nie można przy tym uznać za wystarczające zakwestionowanie stanowiska Sądu I instancji wyłącznie z tej przyczyny, że nie jest ono dla powoda korzystne.

Słusznie Sąd Rejonowy wywiódł, że powód nie wykazał, aby umowa z (...) w K. została wykonana w całości w terminie ustalonym w umowie. Przeciwnie w toku postępowania sądowego świadek M. P. zeznał, iż nie pamięta ile dni opóźniali się w wykonaniu prac, jednakże jako wykonawca złożyli wniosek o przedłużenie terminu do jej wykonania z uwagi na warunki atmosferyczne. Jednak nie uzyskali zgody zamawiającego. Ponadto świadek zeznał, że powód wykonał umowę co do jej wartości w zakresie finansowym, a nie rzeczowym. Zatem okoliczność, że powód wykonał prace w całości obejmujące określone w § 8 ust. 2 wynagrodzenie nie oznaczała, że wykazał że wykonał swoje zobowiązanie wynikające z umowy, skoro ostateczne wynagrodzenie mogło ulec zmianie. Strony bowiem w § 8 ust. 3 ustaliły, że ostateczne wynagrodzenie wykonawcy ustalone zostanie w oparciu o rzeczywiste ilości wykonanych robót (potwierdzone protokołami odbioru) i ceny jednostkowe przedstawione w ofercie wykonawcy.

Wobec tego zarzut wskazany w pkt 4 apelacji nie mógł znaleźć usprawiedliwienia.

Odnosząc się zarzutów dotyczących naruszenia prawa materialnego – art. 498 § 1 i 2 k.c. oraz 499 k.c., a także do naruszenia § 13 ust. 5 i § 14 ust. 1 ppkt 1 umowy wskazać należy, że były chybione.

Skarżący upatrywał naruszenia tych przepisów po pierwsze w tym, że § 13 ust. 3 umowy zawierający upoważnienie pozwanego do potrącenia należności z kar umownych z należnego powodowi wynagrodzenia jest tożsame z oświadczeniem o potrąceniu w rozumieniu art. 498 k.c., a po wtóre w tym, że pozwany dokonał skutecznego potrącenia swojej wierzytelności z tytułu kar umownych z wierzytelnością powoda dochodzoną w niniejszym postępowaniu, podczas gdy oświadczenie o potrąceniu nigdy nie zostało powodowi złożone przez pozwanego, jako że takiego skutku nie mogły wywołać (...) nr (...) i Nr (...) zawierające wyliczenie kary umownej oraz informację, iż należności te zostaną potrącone z wierzytelnością powoda.

W tym miejscu należy wskazać na art. 498 k.c., który reguluje przesłanki potrącenia ustawowego gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z

wierzytelnością drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej (§2 k.c.).

Potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe (art. 499 k.c.).

Jednakże zawarty w § 13 ust. 5 umowy zapis, z którego wynika, że wykonawca oświadcza, że wyraża zgodę na potrącenie kar umownych z przysługującego mu wynagrodzenia stanowił odmienny od ustawowego i dopuszczalny przy uwzględnieniu zasady swobody umów (art. 353 § 1 k.c.) sposób uregulowania pomiędzy stronami mechanizmu wzajemnej kompensacji. Zapis zawarty w § 13 ust. 3 umowy należało odczytywać łącznie z § 14 ust. 1 ppkt 1 zgodnie w którym zamawiający miał wystawić wykonawcy notę księgową zawierającą szczegółowe naliczenie kary umownej, która miała być uiszczona na rachunek zamawiającego w dacie określonej w notie księgowej oraz § 13 ust. 5, wedle którego zamawiający mógł potrącić naliczoną karę umowną z przysługującego wykonawcy wynagrodzenia.

Zatem zgoda powoda zawarta w § 13 ust. 5 umowy na potrącenie kar umownych wskazuje na godzenie się na samodzielne dokonywanie przez pozwane (...) w K. operacji księgowych pomniejszających wierzytelności za wykonane roboty, wywierających w relacjach stron skutek prawny o jakim mowa w art. 498 § 2 k.c. - bez konieczności składania odrębnych oświadczeń woli określonych w art. 499 k.c. (por. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 kwietnia 2014 roku, I ACa 971/13, Legalis nr 1062395).

Podkreślić należy, że przy potrąceniu umownym nie jest wymagana ani zaskarżalność, ani też wymagalność świadczeń, dopuszczalne jest także potrącenie wierzytelności przyszłej. (uchwała Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów z 19 października 2007 roku, w sprawie sygn. akt III CZP 58/07 OSNC 2008, Nr 5 poz. 44). W piśmiennictwie wskazuje się ponadto, że potrącenie umowne dla swojej skuteczności nie wymaga zachowania żadnej określonej formy, zaś oświadczenia mogą mieć charakter dorozumiany (M. Pyziak – Szafnicka (w:) System Prawa Prywatnego. Prawo zobowiązań – część ogólna. Tom 6 (red. A. Olejniczak), Warszawa 2009, s.1170-1172).

Przenosząc to na grunt niniejszej sprawy należało uznać, że kwestionowane przez stronę powodową zapisy umowy były wystarczające dla uznania kompetencji pozwanego (...) do dokonania operacji księgowej polegającej na potrąceniu należności powoda z należnością pozwanej z tytułu kar umownych.

Konkludując, zaskarżone orzeczenie należy uznać za prawidłowe, stanowiące wynik właściwej oceny zebranego materiału dowodowego i trafnej wykładni prawa materialnego. Przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku motywy tej oceny nie wykazują naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów wskutek braku wszechstronnej ich oceny oraz dokonania wybiórczej i fragmentarycznej oceny materiału dowodowego, nie można również zarzucić Sądowi I instancji nieprawidłowości w rozumowaniu, czy też jakichkolwiek błędów logicznych.

Mając powyższe na względzie Sąd Odwoławczy, nie znajdując podstaw do wzruszenia z urzędu zaskarżonego orzeczenia, oddalił apelację powoda na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c., biorąc pod uwagę, że apelacja powoda w całości została oddalona. Sąd Okręgowy zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1.800,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Kwota ta stanowi wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej będącego adwokatem ustalone na podstawie § 2 pkt 5 w związku z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jednolity z dnia 22 września 2023 roku, Dz. U. 2023. 1964) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie wynikającymi z art. 98 § 1¹ k.p.c.

Z/ odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda poprzez umieszczenie na portalu informacyjnym Sądu.

18.01.2024 r.